Nagyvárad, 1904. X. évfolyam 187. szám. Vasárnap, augusztus 14.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . . 16 kor.
Negyedévre . . . 4 „
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . 20 kor.
Negyedévre . . . 5 „
Vidékre postán küldve:
Egész évre . . . 24 kor.
Negyedévre . . . 6 „

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apáczai-utcza 9.
A szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzéséről nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Nyugta nélkül díjat 5 fillér.

NAGYVÁRAD, augusztus 13.

A nőnevelés.

(Dr. H. L.) A nőemanczipáczió a magyar viszonyokhoz mérten tulzásba téved, ami természetesen nem maradhat hatás nélkül az amugy is betegesen érzékeny társadalomra. A nőképzés terén tultermelés mutatkozik, a családi tüzhely körül visszásság észlelhető, a szegénység pedig, amelyen a hivatalokat vállaló lányok segiteni véltek, nem hogy apadna, de növekszik. Nem kell ide vaskalap, sem fekete szemüveg, ez egyszerüen igy van. Adatok, esetek, jelenségek bizonyitják naponkint még pedig nemcsak itt-ott, hanem mindenütt, az egész országban.

Hogy állunk e tekintetben? Az, hogy az elszegényedett uri családok, özvegy anyák, akik valaha jobb napokat láttak gyermekeikkel együtt, lányaikból tanitónőket, óvónőket, postai, vasuti hivatalnokokat, esetleg irodai könyvelőnőket kivánnak képeztetni, érthető. Az ilyen lánygyermekek neveltetésüknél fogva nagyobb igényekkel lépnek föl a müveltséget, társas érintkezést illetőleg. Ehhez csakugyan kellő képzettség és ennek megfelelő kenyér kell, miután a megélhetést, mint a rendezett vagyoni viszonyok között élő intelligens családoknál szokás, az otthon, a szülők nem tudják biztositani. Már most csak az a kivánatos, hogy azok a diplomás uri lányok, akik ezt az oklevelet nem használhatják diszül, hanem vele kénytelenek megkeresni a betevő falatot, kevéske fizetésüket ugy tudják beosztani, hogy jusson is, maradjon is. Igy aztán lassan-lassan meg lehet varrni azokban a vonal alatt oly sokszor megénekelt gerendás szobácskákban a kelengyét, a fátyolt, amely valószinüleg rendezettebb viszonyok közé juttatná a hivatalt viselő nőket, talán vissza is vezetné őket arra a polczra, ahhonnan szüleik lezuhantak. Ez esetben fölöslegessé válnék további robotolásuk a világban. Átadhatnák helyüket másoknak, akik rászorultak. De, ha ez a legjobb eset a ritkaságok közé tartozik is, a menyasszonyi fátyol legalább visszavezetné a magukra utalt uri lányokat a kénytelenségből elhagyott családi tüzhelyhez. Amde nem mindig van igy, ahogy kivánná az ember. A hivatal igen sok esetben nem fátyolt hoz és nem kelengyét szerez, csupán czifra nyomoruságba, meg jó sok adósságba dönti a nőket.

Ha már az elszegényedett jobb családok gyermekeinél is ilyen kevés örvendetes eredménynyel jár az emanczipáczió, akkor nem csodálhatjuk, hogy az olcsóbb osztályok lányait még több csalódás éri iskoláik elvégzése után. Pedig manap csak ugy tódulnak a szegény kisiparosok, az apró alkalmazottak lányai a szakiskolákba. Ők is nagyobb czimet, nagyobb rangot akarnak s szüleik, ahelyet hogy ráutalnák őket a hozzájuk közel álló munkakörökbe, gyönyörködve hallgatják a lánykák ideális tervezgetését, majd igy lesz, majd ugy lesz, ha megnő és gazdag uriasszony válik belőle. A való pedig az, hogy az iskolák évről-évre több lányt képesitenek, ugy hogy már a férfiakat is kiszoritják — csak hivatal nem lesz több. A szegény uri lányokkal konkurálnak a szegény iparos, munkáslányok, hiszen nekik is megvan a jó bizonyitványuk. Megürül egy állás, innen is, onnan is keresik.

Az uri lányoknak van protekcziójuk, azok aztán nagy nehezen megkapják a gyöngén fizetett hivatalt, a másik csoport, az egyszerü származásuak, azok meg nyomorognak állás nélkül. És nem jut eszükbe, hogy varrással, himzéssel, házi munkával szépen megkereshették volna a kenyerüket, meg az igényük is kevesebb volna. Igy van aztán, hogy Magyarországnak évenkint 80.000 métermázsa keztyüt varrnak külföldön, mert nekünk nincs rá varrónőnk, emellett azonban száz meg száz lány várja a kineveztetését, alkalmaztatását a hivatalokban.

De nemcsak annyiban elhibázott a mi nőnevelésünk, mert az önfentartásra utalt nőket pályaválasztás tekintetében tulságos egyoldalusággal irányitja s mig a női ipari és háztartási tevékenységét lenézetté tesz, az alatt női hivatalnok proletariátust teremt; hanem elhibázott a mai nőképzés azért is, mert a gazdag uri családok lányait, akiket a kenyérszerzés gondja nem bánt, kiszakitja a családból és mialatt doktorokat képez belőlük, elfelejti, hogy isteni hivatásuk, természet-

„TISZÁNTÚL“ TARCZÁJA.

Reflexiók.

irta: **Mányiné, Prigl Olga.**

Dicsőséges kor, rajongó esztendők szétszórt gyöngyeit szedegetjük össze, véröntözte föld piros rózsáit kötjük, kötözgetjük bokrétába. »Hej Rátóczi! — hej Bercsényi! « — sirva keressük a lábatok nyomát is s hullva hull a könnyünk a piros rózsákra . . .

. . . Fölhúzott kocsiernyővel, szakadó esőben érkeztünk meg, több mint másfélnapi utazás után, — Bártfa fürdőre. Maga a fürdő egész modern kis város benyomását kelti. Vannak ragyogó üzletei, van villanyvilági ása, remek parkja, sétányai. Az Erzsébet és Felső körút csupa szebbnél szebb villa, ahol aránylag olcsón igen egészséges fekvésü, csinos szobákat kaphatni. Kár, hogy az élelmezési viszonyok nincsenek arányban a fürdő szépségével és hirével, noha a főszezonban a fürdővendégek létszáma meghaladta az 1600-at, kik közöt nagyon sok volt a külföldi. Lengyel, franczia, porosz, angol, sőt négy-öt család amerikai is Az élelmezési mizériák mellett Bártfának mégis nagy előnye, hogy rendes piacza van, mert az ott nyaraló családok nagy része háztartást vezet, — s aránylag igy nagyon olcsón és mégis jól lehet étkezni.

De hiszen Bártfán igazán levegőből él az ember. Hatezer hold fenyőerdő ontja életadó, ózonos lehelletét; óriási szálfák nyúlnak fel, s mozdulatlanok, mint valami mesebeli, holt óriások. Madár nem jár arra, de még a szellő sem, a galy se rezdül, szinte félelmetes odabent az a nagy csöndesség. Messziről hallatszik olykor egy-egy magános érnek egyhangu csobogása, száraz időben az is alig. Elvész a hangja a süppedő moha között, a miknek mindig nedves, hüvös talajában gyönyörü páfrányok tenyésznek. Virág csak a tisztásokon nyilik, idebent nem kap elegendő napot. Jókora bokrétát szedtünk azért össze egy-egy kirándulásunk alkalmával s bevittük a kis templomba, amely egész nap nyitva áll s melynek vörös barsonynyal draperiázott, kegyelettel őrzött oratóriumából fohászkodott az Ezek Urához megdicsőült Nagyasszonyunk, Erzsébet királyné. Három hetet töltött itt, bolyongva a magányos erdőkben, keresve a gyógyulást fájó lelkére. A metszett karcsu ivópoharat, amelyből az ő felséges ajkai itták a forrásvizet, az igazgatóság márvány obeliszkbe foglaltatta. Ma már szobra is áll az Erzsébet-téren.

Bártfa fürdő savanyu vizét már IV. Béla idejében ismerték, Burkuth (Borkut) néven, sőt a bártfai gyógyforrásokat 1505-ben, három magyar forintért bérbe is adták. Maga a fürdő a XVIII.-ik században kezdett fellendülni, a mikor kedves találkozó helyévé vált a magyar és lengyel főuraknak.

A fürdőből kellemes hegyi séta vezet át Bártfa városába. Hepehupás utczái, a szent Egyed temploma, a régi városháza és annak környéke, mintha egy darab középkor volna. Minden egyes ház régiség, öles átmérőjü falakkal. Századok viharzottak keresztül rajtuk, tüz, viz ellenség pusztitotta, de a szilárd épitkezés, a gondosan megválasztott anyag ellentállott annyi megpróbáltatásnak.

A temlom legelső alapköveit a cziszterczita apátok rakták le, negyeik Béla idejében. Hosszu századok során hol romba döntötték, hol megint ujra épitették, pusztitotta tüzvész, földrengés, de hitbuzgó fejedelmek, vallásos főuri családok bőkezüsége nyomán, mindannyiszor megmenekült a végső enyészettől. Müncsei, régi oltárai a legnagyobb részt épen maradtak. Abitattal nézegettük Mátyás király oratóriumát, a Serédy, Erdődy családok sirmlékeit, padorait, a tanácsbirák különös formaju, kikoptatott karosszékeit, a melyek mindegyike ki van rakva az illető család czimerével, hajszálnyi finom munkával, az ugynevezett intarziával, mely valóságos fa mozaik. Helyt-helyt őrli már a szu, — de mily régen elporhadt a kéz, mely ezer türelemmel a mestermüvet alkotta!

Altalaban véve az egész templom a famunka és faragás jellegét viseli. Az egyes szentek oltárai a szent egész élet-történetét mutatják, az ő kinzatását, halálát, megdicsőülését, miniatür kiviteliben, szintén fából faragva.

szerü rendeltetésük a házasélet és az anyaság. A tudálékos kék harisnyák lehetnek érdekes külföldi palánták, de sohasem lesznek az igazi magyar nő mintaképei, bárhogy is majmolják őket. Azok az igazi magyar asszonyok, akik állásukhoz mért társadalmi müveltséggel rendelkeznek, ezzel egyszersmind azonban otthon érzik magukat a tüzhely mellett és a bölcső mellett is. Ami ezentul van, az vagy beteges kinövés, aminő a tulprodukczió a női kenyérpályákon, és ez esetben orvoslandó, vagy zsidó flancz és affektáczió, aminő a nők egyetemi szereplése, amely ellenszenves és lehetőségig korlátozandó. Keresztény családi nevelés és keresztény iskola, ezeknek kell a nőképzést helyes irányban vezetniök.

A tűzoltóság szervezése.

A szokatlan szárazság egyre tart; a hőség napról-napra fokozódik s a tüzek mindennapiak már — megyénkben is.

Ma itt, holnap ott lesz hamuvá egy-egy vagyon és az életem és hajlék nélkül maradottak vállukra akaszthatják a koldus tarisznyát.

Vajjon mi lesz a munkaidő elmultával, a mikor se kereset, se kenyér nem lesz már?

Bizony szomoru kilátások ezek!

De ezuttal nem erről akarunk szólani, hanem a minket is folyton veszélyeztető tüzről, illetve annak *megnyugtató védelmezéséről.*

A «Párisi Nagy-Aruház» égése után, a nagy rémület hatása alatt, a mi senátusunk is megmozdult. Bizottságot küldött ki, amelynek szigoru kötelességévé tette a tüzoltó szerek meglétének és jókarban tartásának felülvizsgálatát. A hiányokat, ha ugyan voltak, bizonyára pótoltatta is. Egyről azonban megfeledkezett, arról t. i., hogy a városnak sok pénzébe kerülő, parádés tüzoltói szakszerüen vannak-e kiképezve és fegyelmezetten vezetve?

Ha erről meg nem feledkezik, — bizony mondom — szomoru tapasztalatra jut.

Aki ért valamelyest a mai modern tüzvédelemhez, aki tudatával bir annak, hogy még a szakképzettség mellett is, a *katonai fegyelmezettség feltétlenül szükséges* az eredményes együttes müködéshez, az velünk együtt aláirja azon nyiltan kimondott állitásunkat, hogy a mi városi tüzoltóságunk *nagyon gyenge*, és hogy szakavatottság tekintetében nem sok különbség van közte és a falusi tüzoltóság között.

Ne essék zokon ez az erős kritika. Okuljanak belőle azok, akiket illet.

Ha tudjuk, hogy a testület kellő mennyiségü kitünő szerekkel van ellátva, hogy tagjainak száma elég és a mi fő, *vizhiánya soha sincs*, akkor igazán bámulnunk kell a temérdek áldozatba kerülő tüzoltóság gyengeségét és minden nagyobb tüznél, mindenkor tanusitott kipkedését, kapkodását, szóval — *fejnélküliségét.*

Hol rejlik a hiba? A vezetőkben, avagy a tagokban? Mert hát vannak *vezetők.*

Az egyik uri passióból, a másik kenyérkeresetből. Az egyik jogokkal bir kötelezettség nélkül; a másiknak csak kötelezettsége van, jog nélkül, az övé — a *hallgass.* —

A harmadik vezető, a fő, a tulajdonképpeni *első*, a nagy felelősséggel megnyomoritott r. főkapitány. Ez azonban hallgat, veszi a helyzetet ugy, a mint van, nem szól bele az ügyek vezetesébe és nem látja, vagy nem akarja látni a látni valókat. Hogy miért nem, annak ő a megmondhatója.

Nem jól van ez igy.

Mielőbb változtatni kell a tarthatatlan állapoton, mert egy szélben beállható nagy tüz esetén késő lesz majd a romokon — lamentálni.

Első és halaszthatlan kötelesség a városi tüzoltóságot az önkénytesektől elválasztani és külön vezénylet alá venni.

Allitsanak a városiak élére ne egy szellemileg is egyszerü, szegényesen fizetett altisztet, de egy szakképzett, magasabb müveltségi fokon álló fegyelmezett és fegyelmet tartani is tudó ugy elméletileg, mint gyakorlatilag képzett egyént, tisztességes dotáczióval, ugymint pl. azt Arad és más törvényhatósági városok cselekszik.

A sok pénzbe kerülő tüzvédelem emelése érdekében vesse latba tekintélyét a polgármester.

Hasson oda, hogy malmaink és gyáraink tüzoltóságot szervezzenek. Egyuttal járjon kezükre; a kiképzéshez adjon nekik oktatást, és szereket használatra.

Tovább megyünk.

A rendőröket, — legalább is az ügyesebbeket, — successive, képeztesse ki tüzoltókká és a használhatóbb tüzoltókat rendőrré.

Ilyen irányban éppen a főkapitány ur megbizása folytán is hónapokkal ezelőtt készitettem egy memorandum-félét, hogy mi lett vele? nem tudom, valószinüleg az irattárban — pihen.

E város minden egyes lakója tudja, hogy önkéntes tüzoltó testületünk, — a mely annak idején igen hires volt, — csak papiron van.

Tagjai vannak ugyan, de a tüzekhez nem járnak.

Fegyelemsértést követtek el. *Megtagadták az engedelmességet.*

Bizonyára nagy okuk van rá! Hogy mi az? En nem tudom, nem is keresem. De keresse és találja meg a polgármester ur!

Alakjuk többnyire góth-stilü, ugynevezett szárnyas-oltár. Erdekes a keresztelő medencze, mely a XIV-ik századból való. A fedőt később elcserélték, a mikor a templom egy izben az ág. evang. hitfelekezet szolgálatában állott. Rendkivül érdekes egy 1492-ben készült, háromülésü, izléssel faragott és czimerpajzszsal ellátott szék, mely a hóhér és két legénye számára volt kijelölve.

Bártfa határszéli város pallosjoggal volt felruházva és abban az időben a legkisebb bünökért is kijárt a halálbüntetés. Az elitélteket a templom, vagy a városháza előtt végezték ki. A városháza maga egy oly érdekes épitkezési régiség, a milyen nincs több az országban. Muzeummá fogják átalakitani, de kell is, mert szinte komikusan hat, hogy a boltives, meszelt folyosókon, a kikoptatott zeg-zugos lépcsőkön, méltóságteljes palástos szenátorok helyett, fürge, modern emberek futkosnak.

Az épület maga egy nagy térségen áll, ablak a hány van, annyiféle rajta, aszerint, a mint javitgatták őket. 1505-ben kezdték épiteni s husz évig tartott, mig teljesen elkészült. Falai egy méter 15 czentiméter vastagok. Kemény vakolattal van betakarva, de simitva nincsen. A födél szerkezete páratlan a maga nemében, aránytalanul sokkal magosabb és karcsubb, mint a mai házak födelei. Az északi és déli homlokzat párkányán különféle diszitések vannak, többnyire symbólikus jelentőséggel, azonkivül a falba van vésve a tizenkét égijegy és napóra. Nyugati oldalán van két kőből faragott gabonamérő, a nagyobbik 1515-ből.

Az egész épületben legérdekesebb a tanácsterem, mely jelenleg a polgármesteri hivatal. Ez az emeleten van, hová reneszánsz stilü, kőből faragott lépcsőház vezet fel. Régi festmények a falon, letört diszitések halomba rakva. Egy fülkébe óriási vaslemezes lovagszobor, számtalan golyótól átlyukasztva. Valamikor a déli csucsfal tetején állott, de 1737-ben egy óriási szélvihar ledöntötte s kiverte a pallost és zászlót a kezéből.

A tanácsteremben legelsőbb szembetünik annak gyönyörü gerendázatos menyezete. 72 koczkára van felosztva, a gerendák Tisza-fából készültek 1508-ban. Mindenik koczka közepére az a jellegzetes rózsa van kifaragva, mely a régi világban annyit szerepelt, — a sub rosa, — a rózsa alatt, vagyis a titoktartás jelében.

A tanácsteremben egyedüli modern tárgy a polgármester iróasztala, körül-körül régi fegyverek, csákók, várkulcsok, bilincsek, pallosok vannak lerakva, azonkivül halomszámra hevernek régi irások, levelek. A tárgyak érdekesebb része bent volt a kassai kiállitáson, igy Zrinyi Ilona toalett asztala, Rákóczy órája stb. A polgármester ur volt olyan kedves, hogy félbenhagyva hivatalos teendőit, szivesen elmagyarázott egyet-mást. Igy a többek között érdekes egy cseh rabló fenyegető levele, 1457-ből. Valami sarczot kivánt a várostól, mit ha az meg nem ad, a következő büntetésekkel ijesztgeti: a levél aljára van három akasztott ember rajzolva, a papiroson ki van égetve öt lyuk, a mi a város felperzselését jelenti s végül hozzá van kötve néhány szál nyirfavessző.

E tanácsteremnek még egyik megható nevezetessége, hogy a város gazdag polgársága e helyen vendégelte meg I. Rákóczi Ferenczet és Zrinyi Ilonát 1666-ban történt egybekelésök alkalmával. E lakomán ott volt a szerencsétlen végü Zrinyi Péter is. Az esküvőt a zborói vár kápolnájában aznap este 6 órakor tartották meg. Allitólag e menyegzőn szőtték a Wesselényi összeesküvés első szálait.

Zboróról — Föl északnak, közel a lengyel határhoz, csodaszép fenyőerdők közül magaslanak a zborói romok, melynek aljában fekszik Zboró község. Régimódi házak, muskátlis ablakokkal, szük, zeg-zugos utczák vezetnek el I. Rákóczi Ferencz kastélyához, mely egy óriási park közepén fekszik s melyet I. Rákóczi Ferencz, a nagy bujdosó édes atyja emeltetett.

Ódon, massziv, szürke épület, földszinti ablakain rácsos kiugrókkal. A kastélyhoz van épitve a kápolna, hova magából a kastélyból jutni be, homályos, szük, csigalépcsőkön, ugy, hogy legelőbb is a karzatra jutottunk fel, a mely hajdan bizonyára a kastélybeli személyzet számára volt föntartva.

A főajtó zárva van, mert a kápolnában csak nagyon ritkán tartanak isteni tiszteletet. Poros, pókhálós minden s csaknem kriptaszerü penészszag ömlik benne. A karzat körül, mely az oltárral szemben a faragott, diszes orgonával végződik, — könnyü farácsozat húzódik, rézsutos koczkázattal. Halvány-zöld szinre van festve, a nyitható kis faablakok fölött izléses faragásu pálma diszitéssel. A levéldisz gyöngén aranyozva van.

Akármely modern müvész izlésének dicséretére válhatott volna. Az orgonát trombitáló és hárfás alakok, a templomi zene védőszentjei ékesitik.

Lépcsőkön le lehet jönni a kápolnába. A falakban mindenütt márványlapok, az Erdődy és Aspremont családok sirtáblái, a kiknek feleségei Rákóczi leányok voltak. A főbejára-

Több izben bevált diplomatiájával háritsa el az akadályokat, békitse ki a haragvó kedélyeket és szereztessen ujólag egy önk. tüzoltó testületet, de mielőbb ám! ne cunctátoroskodjék, mert — *periculum in mora.*«

Ha ezeket legalább nagy részben — keresztülviszi, higyje meg, nagyon is rá fog szolgálni városa hálájára.

Christó Miklós.

A Vaskóh-vidéki márványtelepek kihasználása.

— *Uj kereseiforrás a nép számára.* —

Csak a minap adtunk hirt egy biharmegyei virágzó iparvállalat üzemének megszüntetéséről. Rámutattunk akkor azokra a jelentős szempontokra, amelyek miatt nagyon is kivánatos volna, hogy a tatarosi aszfaltbánya üzeme mielőbb meginduljon. Vajjon az illetékes tényezők elolvasták-e, megszivlelték-e hirünket, nem tudjuk. Bár most is érdeklődéssel kisérjük annak a munkásnépnek sorsát, mely a tatarosi bányaüzem szünetelése folytán kenyerét vesztette.

A szegény, sinylődő nép sorsa tekszik most is szivünkön, de még a nemzet vagyonosodásának szempontja is szemünk előtt lebeg, mikor hirt adunk arról az uj iparvállalatról, mely a Biharhegységben rejlő tömérdek márvány kiaknázására, értékesitésére alakult

Még itt a mi vidékünkön is kevesen tudják mennyi minden kincs rejlik Biharmegye hegységeiben.

Bizony szánalmas élhetetlenségünkre vall, hogy ezek a kincsek még mindég hevernek, pedig csak össze kellene fognunk, hogy a pénz garmadával hulljon ölünkbe. Igen ám, ha nem ülne átok gyanánt nyakunkon az a rossz tulajdonságunk, hogy fitymálunk mindent, ami a miénk, csak azt becsüljük meg, ami a másé.

A kis Belgium példáján okulhatnánk, ha ugyan okulni akarnánk. Egy budapesti nagy kő- és márványfaragó telep tulajdonosától hallottam, hogy ennek a kis országnak jóformán csak egyfajta márványa van, s mégis a belga márvány világhirü, külföldön is nagy keresetnek örvend, mig a magyar márványnak hire is alig van, pedig belga szaktekintélyek ugy nyilatkoztak felőle, hogy annyi változatu, oly finom szemcséjü márványnyal, mint Magyarország, kevés ország dicsekedhetik.

Mi szükség hát annyi pénzt költenünk idegen termékekért, mikor szükségleteinket — ha még oly kényesek is — hazai termékből is kielégithetjük?

Statisztikai adataim vannak arról, hogy hazánk márvány behozatala évről-évre tetemesen emelkedik, ami kétségen kivül ebbeli szükségleteink szaporodására vall. Még 1893-ban kidolgozott márványból csak 18052 mm. nyers márványból pedig 18058 mm. volt a behozatalunk, addig 1897 évben 156460 mm. kidolgozott és 25035 métermázsa nyers márványt hoztak be. A differenczia kitesz 18 millió koronát. Nagy pénz ez a mai inséges világban különösen, kár vele a külföldet gazdagitani, mikor szükség nincs rá.

A *vaskóh-vidéki* hegységek oly gazdagok kiváló minőségü márványban, hogy egy magukban ki tudnák elégiteni összes szükségleteinket. És mennyi változatban! Van tiszta fehér, fekete fehér erekkel, tarka, veres, rózsaszinü stb. vagy tizenkét szinvegyület, közöttük oly minőségü és szinvegyületü is, mely szakértők véleménye szerint párját ritkitja a földkerekségén. Es ami kiváló előnye a vaskóh-vidéki telepnek, hogy nem ugy mint másutt csak egy-két faj, hanem egyszerre legalább 12 önálló szinvegyületü anyag található, szinte megbecsülhetetlen mennyiségben e hegylánczolatokban, és hogy a márvány itt mindenütt nagy tömbökben nyerhető, mert egész hegyek, vagy hegyrészek egy és ugyanazon szinü anyagot szolgáltatnak.

A vaskóh-vidéki márványtelepeknek valamikor nagyobb hirük volt, mint manapság. Már a 18. században használtak fel innen anyagot több monumentális épülethez. Ebből kerültek, hogy többet ne mondjak, székesegyházunk oltároszlopai, a váradi püspöki-palota kápolna-oltára és a vaskóhi róm. kath. templom oltára. Sőt már a butoriparhoz is használtak fel vaskóhi márványt. Azonban a rossz közlekedési viszonyok miatt a telep utóbb nem versenyezhetett az olcsón szállitott külföldi termékekkel s igy kénytelen volt üzemét beszüntetni.

Pedig a vaskóh-vidéki márványnyal ma is eldicsekedhetünk. *Issó* Miklós »Busuló Juhászát« vaskóh-vidéki fehérmárványból faragta ki. s csodájára jártak a bécsi 1873-iki kiállitáson. Az uj országháza főlépcsőcsarnokában és kapolatermében nagyon sok vaskóhi márványt használtak fel, s igazán csodálatot kelt remek szinvegyületével és tündöklő fényével. Legutóbb amikor az angol-bur háboru után a Fokföldön megindult az épitkezési kedv, valaki vaskóh-vidéki márványból egy darabot küldött le a hirdetett pályázatra, s a zsüri azt találta a legjobb minőségünek.

Kár volt eddig, vétek volna ezután kallódni, heverni hagyni ily nagy értéket!

Most végre alakult egy betéttársaság «*Back Berger és társa*» czégjegyzéssel a telepek kiaknázására. A társaság háta mögött, mint értesülitem — egy jelentékeny külföldi pénzintézet áll. A rézbányai márványbányában már is serényen folyik a munka. Mint hallom, nemsokára a fürészt is felállitják, sőt iparvasutat is épitenek, mely Vaskóh vasuti állomástól három felé fog elágazni. Egy vezet a Grasdurára, egy Pojánára, egy meg Kalugerre. Az iparvasutra 320 ezer korona van előirányozva és még ez év folyamán kiépitik.

---

közepén is van egy nehéz, durva kő fedőlap, odalent is sirbolt van. Itt nem is a művészet hat meg annyira, mint inkább azok emléke, a kik ezen a helyen éltek, — imádkoztak. Hány keserves könny hulhatott azokra a hideg kőkoczkákra, hány szivettépő sóhajtás tört meg a fehér falakon.

A kápolnából visszamentünk a kastélyba. Remek nagy szobák vannak itt, óriás szárnyas ajtókkal, de már csupa modern berendezéssel, a régi butorokat széthordák, részint muzeumokba, részint kegyeletből a Rákóczi nemzetség még megmaradt töredékei. A kastély jelenlegi ura gróf Clary Aldringen Sziegfried, cs. és kir. kamarás.

Meg is látszik rajta. A kastélyban mindenki németül beszél, és szánakozva mosolyogják meg az idegent, aki magyarul szólitja meg őket.

Az erdőtisztek német névjegyei ott éleskednek a kuruczf-jedelem ajtóin. Egy piros képü tót leányka vezetgetett körül bennünket, ő már tudott valamennyit magyarul. Az iskolába tanulta, mint maga mondta, hogy áldja meg az Isten a tanitóját.

A nagy udvaron keresztül menve, láttuk Rákóczi kutját, olyan nagy kerek zsindelytető alatt, mint egy régi világból való nagy-nagy száraz malom.

Azon tul a szerszámos, modern gépekkel felszerelt lomos udvar mögött, egy rozzant kapun keresztül kijutottunk a száz hárshoz, Rákóczi György sarosmegyei örökös főispán kedvelt fáihoz, ahonnan ő 1642-ben a leveleit keltezte, Zboró székhelylyel. (Datum sub centum tiliis.)

Reves törzsükön tenyérnyi repedések vannak, de azért él valamennyi és valóságos sátor a lombozata.

Bérkocsin tettük meg az utat a hegy tövéhez, kétszer áth jtatva a sekély, de gyors folyásu Ondova folyón, hogy a 460 méter magas csucson emelkedő zborói varomladékhoz feljut assunk. Roppant meredek az uja s bizony elég járatlan, keskeny ösvény vezet fel a tátongó meredek szélén, ahol mindenütt fenyőfahossznyi a mélység.

Fönt a tágas várudvarra csak lehajolva tudtunk bejutni, ugy benőtte azt a bozót, a vadmogyoró.

A falak terméskőből vannak rakva, csak a főbejárat égetett tégla. Vezetőnk mutatta a kápolna helyét, a földalatti utak bejáróit. Az omlatag ablakfülkékből ellátni Lengyelországba és viszont le a Tátrába.

A zborói vár eredete szintén IV. Béla idejére vezethető vissza. Legelső ura Tarczay Makó várkapitány volt, ki azt hübérül kapta IV. Bélától.

Zboró várát egész a mohácsi vész utáni időkig birta a Tarczay család, akkor I. Ferdinánd elvette azt Szapolyai Jánoshoz szitó Tarczayaktól és hivének, Serédy Györgynek ajándékozta. A Serédy család utolsó ivadéka, Gáspár 1566-ban halt meg, ő adta el Zborót Rákóczi Jánosnak egy véka aranyért. Igy jutott Zboró a Rákóczi nemzetség birtokába. Itt halt meg I. Rákóczi Ferencz erdélyi fejedelem, 1676-ban.

Özvegyétől, Zrinyi Ilonától, Schultz tábornok elfoglalta a várat és lerombolatta. Később Aspremont gróf lett a vár ura, ki II. Rákóczi Ferencz nővérét, Juliát vette nőül. E család kihaltával az Erdődy grófokra szállott, mert gróf Erdődy Györgynek Aspremont Mária volt a felesége. Ők adták el a zborói uradalmat idegeneknek.

Meghaló legenda kering arról, hogyan került Zboró a Rákócziak kezére.

Rakóczi János jó barátságban élt Serédy Gáspárral, és sokszor el is látogatott hozzá Sáros várából. Mindig nagyon tetszett neki Zboró s egyszer nyajasan azt mondta, hogy megadna érte tizenhatezer aranyat. Serédy szinte tréfásan azt felelte, hogy odaadja, ha az aranyak egytől egyik egy évben verődnek. Kezet adtak rá. Egy év mulva csak belovagol Rákóczi János s hozzák utána a véka aranyat Serédy elsápad, de azért csak vidámságot szinlel. Asztalt hoznak. Halomra öntik rá az aranyakat, de nem találtak egyetlenegy más esztendőbeli közöttük. »Erőt vesz az elfojtott bosszu és fájdalom Serédyn, elfordul s egy végső bus tekintetet vetve birtokára, lerogygyant.« (Gr Dessőfi J. Bártfai levelek 31. lap.) A helyre özvegye: Merei Anna emléket állittatott, Rákóczi János pedig nagy fénynyel temettette el a bártfai fő templomba. Az emlék ma is ott van a zboró-hosszuréti országuton. Rajta van az elhunyt nemes dombormüve, életnagyságu képe, »Hoc est Serédy Gáspár« felirattal, a dátum 1566 és egy latin imádság.

. . . Daliás szép vitézek, a ti porotokat rég széthordta a szél, de lelketek visszajár hozzánk fűben, fában, kesergő nótákban! Nagy Rákóczi! gyere haza, s lyem ágyat vetünk! Gyere hozzánk, ide, a délibábos rónaságra, ahol a te nyelved beszélik, a tiedhez hasonló szivek dobognak. Szuklás, fenyves hazádban, ősi hajlékodban csak sirni tudna a lelked. Ide gyere vissza!

———

A társaság a vas és mangánbányák üzemét s megindítja ujra, sőt 12 mészégető kemencét is felállit, amit tekintve, hogy az ottani nép ezzel is foglalkozáshoz jut, nem épen megvetendő dolog.

Mert hogy ezt a szempontot is megvitassuk, az odavaló nép megélhetésére jelentékeny befolyást fog gyakorolni ez az uj iparvállalat. Tekintve azt, hogy csupán a vas és mangánbányákban vagy 230 munkás nyer alkalmazást, joggal 600 tehető azon emberek száma, a kik a betéttársaság vállalkozása folytán keresethez jutnak, mihelyt az összes márványbányák üzeme megindul, s a fürész dolgozni kezd. Igazán Isten áldása lesz tehát az ottani népre, mely eddig csak külterjes állattenyésztést üzött és ebből, meg az évi gyümölcstermésből fedezte kismérvü szükségleteit. Természetesen csak akkor, ha a társaság szem előtt tartja azokat az ethikai szempontokat, melyeket még a meganvállalatoknak is szem elől téveszteniök nem szabad.

Popity János.

Körösszeg pusztulása.

(*Ujabb részletek a tüzvészről.*)

A borzasztó tüzesetnek áldozatául esett *Körösszeg* községből ujabb részleteket kaptunk a veszedelemről.

Legtöbb kárt szenvedtek azok a gazdák, akiknek házai először lobbantak lángra a község mellett meggyuladt tengerikóró kazaltól. Ezeknek a szegény embereknek mindenük odaégett; butoraik, gabonájuk, aprómarháik a tüz martalékául estek.

A megrémült lakosság, látván a gyorsan terjedő tüzet, kétségbeesetten mentette a többi házakból az ingóságokat s hordták ki a község mellett levő mezőre.

Borzalmas volt látni, mint hordja a szegény nép iszonyu sirás és jajgatás között holmijait halomra. Ebben a kétségbeesett helyzetben mindenki a saját vagyonkájának megmentésére gondolt. Nem egy szegény családnak csak éppen a rajta levő ruhája maradt meg.

Berek-Böszörményből önkéntes tüzoltók, Visse-Gyánból a lakosok közül sokan átmentek ivóvizzel és vízzel a vész helyére, de nagyon keveset tudtak segiteni a rohamosan terjedő tüz meggátlására.

A nagyváradi tüzoltók délután egynegyed 5 órakor érkeztek meg s hozzáláttak a tüz lokalisálásához. Már ekkor egész tüztenger volt a község egy része. A templom tornyával együtt, a paplak lángokban állott. Az oltási munkálatoknál *Krabovszky* József jegyző fáradozott.

A nagyváradi tüzoltók, *Nagy* Károly őrvezetővel élükön, csakhamar derekasan hozzáláttak a veszedelem megfékezéséhez. A csendőröknek sok nehézséggel sikerült a fásult kétségbeesésben kezeit tördelő népet az oltási munkálatokhoz vinni. Megnehezitette nagyon a tüzoltók munkáját a vizhiány. A távolabb levő Körösből hordókkal, dézsákkal hordták a vizet, de az igen lassan ment.

Éjjel tizenkét óra felé ujból kigyuladt a görög keleti templom tornya s két harang lezuhant és a tüztengerben összeolvadt.

Azt hitték, hogy a községházát sikerül megmenteni, de a minden oldalról reá omló zsarátnokoktól ismételten tüzet fogott és teljesen leégett.

Éjfél tájban *Nagy* Károly nagyváradi tüzoltó őrvezető többed magával behatolt az égő községházába és kihozták a községi pénztárt. Alig értek ki a nehéz Wertheim-szekrénnyel, az épület tetőzete beroggyott.

Leégett *33 lakóház, igen sok melléképület, a templom, a paplak, községháza. A templomnak még a padozata is elégett s csak a négy kormos fala áll.*

A nagyváradi tüzoltók tegnap reggel 9 órakor jöttek haza Nagyváradra. A jegyző még ekkor is kérte őket, hogy maradjanak még, mert mindenfelé halommal égett az összeomlott házak zsarátnoka.

Érdekes és jellemző a szomszédos községek tüztől való félelmére, hogy amikor a nagyváradi tüzoltók kiérkeztek az égő községbe, a környék tüzoltói eltávoztak, azzal, hogy otthon is kiüthet a veszedelem.

UJDONSAGOK.

Inség és nyomor.

A nagy csapások érik a magyar nemzetet.

A száraz esztendő, a csekély termés már félig koldusbotra juttatta a népet; ami kis vagyonkája van még, azt most a tüz emészti meg. Szegény hazánknak ebben az évben a csapásokból annyi jutott ki, hogy siralom nélkül még lehetetlen rá gondolni is.

Leégett falvak kormos falai meredeznek az égnek, mintha esdve kérnék a Mindenhatót hogy szüntesse be csapásait, hisz ugy is eléggé bünhődik már a nép.

A leégett falvakban alig maradt ép födél, mely alá a földönfutókká lett szerencsétlenek közül egy nehány a fejét lehajthatná.

Mennyi élet fáradalmas keresméoye, menynyi kéz munkája és megtakaritása lett a pusztitó elem martalékává.

Ma itt, holnap ott rombol teljes kegyetlenséggel a tüz. Amerre végig vonul, inség és nyomor fakad nyomában. Nem tudunk védekezni ellene. Egy-egy tüzeset alkalmával látjuk, csak tisztán, a maga valóságában, hogy mennyire hiányos a védekezésünk a pusztulással szemben. Kisebb községekben szinte lehetetlen megfékezni a lángnyelveket, mert nincs saját tüzoltóságuk s minden ember csak a maga vagyonkáját iparkodik megmenteni. Ez az oka annak, hogy ma még virágzó, gazdag községek pár óra alatt nyomoruságos hamuromokká lesznek.

De nem sokkal állunk különben városainkkal sem, miről egy másik czikkünkben emlékezünk meg.

—

* **Nagy-Boldogasszony napja.** A kath. egyház az Isten anyjának legnagyobb ünnepét, Mária mennybevitelének emlékét üli holnap. A magyarországi kath. egyháznak különösen nagy ünnepe, mióta első szent királyunk e napon ajánlotta országát Nagyasszonyunk oltalmába. Ez ünnepet őseink Nagy-Boldogasszonynak nevezték el. A templomokban felzug a fohász:

Boldogasszony anyánk,
Régi nagy patrónánk . . .

s ima száll az Ur trónjához szeretett hazánkért. A mai ünnep alkalmából a székesegyházban az ünnepélyes nagy misét *dr Szmrecsányi* Pál püspök tartja, a szent beszédet pedig *dr Karsch* Lollion kanonok mondja. A mise végén a püspök apostoli áldást ad a hivekre

* **Miniszteri kiküldött Nagyváradon.** *Verédy* Károly, a kereskedelmi miniszter kiküldöttje közelebb Nagyváradra érkezik s a kormány megbizásából sorra járja a nagyobb ipari vállalatokat. A kiküldöttnek, aki öt évig volt Braziliában, az a feladata, hogy a hazai czikkekről tájékozást szerezzen.

* **Fényes esküvő.** Előkelő, fényes nászünnepség szinhelye lesz ma, vasárnap, augusztus hó 14-én délelőtt a nagyváradi l. szertartásu püspöki székház. Dr *Szmrecsányi* Pál, v. b. t. t., megyés püspök nővérének: özvegy *Ghyczy* Gézáné szül. *Szmrecsányi* Anna urhölgynek bájos és nagymüveltségü leányát: *Ghyczy* Margitot vezeti oltárhoz *Ildrámeny* László dr. kolozsvári egyetemi orvos-tanár. Az esketést a bájos ara nagybátyja: *Szmrecsányi* Pál dr püspök végzi, a püspöki palota házi kápolnájában. Az ifju pár, a rokonság s az előkelő nászvendégek tegnap este érkeztek Nagyváradra s a rezidenciába szállottak.

* **Császka György halálához.** A budavári palotát, ahol a kalocsai érsek meghalt, mára, a temetés napjára teljesen gyászpompába vonták s az egyhangu komor feketeséget csak a tömérdek nyiló virág teszi kissé élénkké, amelyek életében kedvenczei voltak az elhunyt főpapnak. A palota oromzatán fekete lobogó hirdeti a gyászt s teljesen feketére van vonva a kapu is, melyre kitüzték az érsek csimeres gyászjelentését.

A gyászjelentés szövege a következő: Nagyméltóságu és főtisztelendő dr. *Császka* György kalocsai és bácsi érsek, valóságos belső titkos tanácsos, a Lipót-rend nagykeresztese, az első osztályu vaskorona rend vitéze, pápai trónálló, római gróf stb. Született ezernyolczszázhuszonhat deczember 4-én, meghalt 1904. augusztus 11-én.

A ravatal ez első emeleten lévő szalonban van felállitva, melynek ablakai az Uri-utczára nyilnak. A gyönyörü görögstiłü alpakka-koporsót tömérdek virág veszi körül és jobbról-balról ezüst gyertyatartókban viaszgyertyák égnek. Az érseken lilaszinü miseruhája és fehér püspöksüveg van, kezében feszületet tart. Jóságos arcza a sok szenvedés alatt sem változott, de szinte egészen fehérre halványult. A ravatalt a délelőtt folyamán rengeteg ember tekintette meg s az entreprise huszárjainak, akik diszőrséget teljesittek, ugyancsak dolguk akadt a rend fentartásán.

Az érsek lelkiüdvéért oldalkanonokja, dr. *Zundl* Péter a koronázó Mátyás templomban délelőtt 10 órakor rekviemet czelebrált, a melyen a gyászoló család vett részt. A beszentelést délutáni hat órakor végezte dr. *Kohl* Medárd püspök s azután a koporsót az entreprise tourgonján a keleti pályaudvarra vitték, ahonnan este 10 óra 20 perczkor indult a vonat Kalocsára. A holttesttel utazik a család, *Zundl* kanonok és dr. *Révay* Tibor érseki titkár. Kalocsára a koporsó vasárnap hajnalban 4 órakor érkezik és akkor az érseki palota kápolnájába viszik és ott teszik ravatalra. Szmrecsányi Pál püspök urunk Ő exczelenciája tegnap meleghangu részvét táviratot küldött a kalocsai székes káptalannak, mely ugyancsak távirati uton köszönte meg a püspök részvétét.

* **A szegény betegek gyógyszere.** A belügyminiszter már régebben utasitotta Nagyvárad városát, hogy hivják fel a gyógyszerészeket, milyen engedménynyel hajlandók a szegény betegek részére s az orsz. betegápolás

alap terhére a szükséges gyógyszereket szállitani. A város a miniszteri utasitásnak eleget tett s a szerződéseket a gyógyszerészekkel megkötötte. A miniszter a megkötött szerződéseket jóváhagyta.

* **A főkapitány szavazati joga** Nagyvárad város tanácsa egy konkrét eset alkalmából május havában határozatilag kimondotta, hogy a rendőrkapitányi hivatal által hozott I. fokú kihágási itéletek felülbirálásánál a főkapitány szavazati jogot nem gyakorolhat. A főkapitány felebbezése folytán a belügyminiszter kimondotta, hogy az ilyen itéletek felülbirálatánál a szavazásból a főkapitány csak az esetben rekeszthető ki, ha az ügyben I. fokulag ő biráskodott, vagy a főkapitány saját személyét érdeklő kihágási ügyben dönt a város tanácsa.

* **Letartóztatott csendháborítók.** Tegnap reggel hét órakor az Aradi-utczán levő Boldizsár-féle korcsmában csinos kis botrányt rögtönzött három berugott ember. *Izler* Sándor szobafestő segéd, *Tisch* Adolf és *Guttmann* Sámuel bérkocsitulajdonos meglehetős ittas állapotban betértek a korcsmába és pálinkát követeltek. A korcsmáros nem akart adni nekik, mire a társaság lármázni és verekedni kezdett; törtek, zuztak mindent, ami csak a kezük ügyébe akadt. A garázdálkodásnak a korcsmáros hetese, *Gábor* Miklós vetett véget, aki egy forgópisztolylyal többször a levegőbe lőtt. A lövöldözésre elősietett rendőrök aztán az egész társaságot bekisérték a rendőrségre, hol Guttmann erősen állitotta, hogy őt több lövés érte. Daczára azonban a leggondosabb orvosi vizsgálatnak, rajta semmiféle lőfegyvertől okozott sérülést nem találtak; püffölésnek nyomait azonban igen, szintugy társain is. Guttmann Samuelt és Gábor Miklóst igazolásuk után szabadon bocsátották, mig Izler Sándort és Tich Adolfot személyazonosságuk igazolásáig lezárták.

* **Nemesszivü főur.** Mint élesdi levelezőnk jelenti, gróf *Bethlen* Aladár, a tulajdonát képező erdőségekben s legelőkön az ottani szegény népnek szabad legeltetést engedélyezett. A kizárólag állattenyésztésből élő népnek a szárazság folytán uralkodó takarmányhiány miatt, valóságos áldás a nemes gróf cselekedete, de szocziális szempontból is nagy horderejü s igazán követendő példát állit az élesdvidéki többi nagybirtokos elé.

* **Öngyilkosság.** Szabó István hegyközkovácsii lakos tegnap lőtt este 6—7 óra között a lakásán forgópisztolylyal sziven lőtte magát. A lövés zajára rögtön szobájába futottak hozzátartozói s ott találták a szerencsétlen embert a földön elterülve vérbe borultan. Dr Nagy László budapesti orvos, ki éppen a községházán tartózkodott, értesülvén az öngyilkosságról a helyszinre sietett, de már későn érkezett, a szerencsétlenen nem segithetett. Az öngyilkosság oka ismeretlen.

* **A Körös halottjai.** R. Orbán Julianna 16 éves és Lazurán Julianna 15 éves tenkei leányok tegnap fürdés közben a Körös vizében lelték halálukat.

* **A cséplőgép áldozata.** Dacsiu Mária, kigyiki lakosnak cséplés közben a gép féllábát leszakitotta. Beszállitották a biharmegyei közkórházba.

* **A gróf ezüst érdemkeresztje.** A kiérdemesült néptanitók s a vitéz közrendőrök ordója, az ezüst érdemkereszt most előkelő helyre: eljutott. A hivatalos lap jelenti, hogy a király gróf Zichy Gyula csanki lakosnak, egy tüzeset alkalmával a mentés körül tanusitott önfeláldozó magatartása elismeréséül, az ezüst érdemkeresztet edományozta.

* **Halálozás.** Mint részvéttel értesülünk özv. *Gulyás* Imréné született Sebestyén Zsuzsánna, élete 61. évében, tegnap, augusztus 13-án délután 2 órakor meghalt. Az elhunytban Gulyás Gyula vendéglős édes anyját gyászolja. Temetése holnap, hétfőn délelőtt 10 órakor lesz az uri-utczai 51. sz. saját házától. Béke poraira!

* **Apróságok a hétről.**

Szabadulás az ellenségtől.

Czár: Megint rossz hirek Mandzsuriából! Csak azt az átkozott Kurokit lehetne eltenni a láb alól.

Hadsegéd: Nagyon egyszerü módja van annak — Felség. Nevezze ki őt orosz belügyminiszternek.

*

Azok az idegen szók.

— De rossz ebben a teremben az akusztika.

— Én bizony nem érzem, — mert náthás vagyok.

*

Elváláskor.

Feleség (az urához, aki automobilista): Fiacskám, legalább részben gyere vissza.

*

A félreértett svábhegy.

Angol utas (a vezetőjéhez): Ugyebár, ez a budapesti getto? Nem is tudtam, hogy önöknél a zsidók nem laknak benn a városban.

*

Pech.

Nagysága: No Julcsa, megtalálta már a hajtüt a hajamba?

Julcsa: Igen, de most már meg a hajat nem találom.

*

Őszinteség.

Kérő: Legyen meggyőződve uram, hogy szerelmem, amit a leánya iránt érzek nagy és teljesen önzetlen, mert az egész hozományt a hitelezőimnek kell elfizetnem.

* **Tüshalál Száldobágyon.** A szomszédos Hegyközszáldobágy községben is megjelent pénteken este a veres kakas. Este 10 óra tájban kigyulladt egy szegény özvegyasszonynak: Kiss Dániel Gábornénak a háza. Az asszonyt álmából riasztotta fel a tüz s alig tudott kimenekülni. A szegény asszony azonban amint első ijedtségéből felocsudott, visszament az égő házba a pénzeért. A tető azonban reá omlott s a tüzet oltó emberek huzták ki a szerencsétlen öreg asszonyt az égő halmazból. Még élt, de annyira összeégett a szegény nő, hogy reggelre az égési sebekben kiszenvedett. A ház egészen leégett. A tüz nagy világosságát nagyon sokan nézték Nagyváradról is.

* **A »Polgári takarék** és segély szövetkezet« 9-*ik* évtarsulatának befizetései hétfőn, ünnep miatt d. e. 9 11-ig teljesitendők.

* **Tüz Mező Telegden.** A vármegye minden részéből tüzeseteket jelentenek. Mező-Telegden tegnap kigyuladt a Szücs Sámuel gyógyszertárának udvarán lévő istálló. A nagy veszélylyel fenyegető tüz oltására csakhamar összesereglett a nép. Megjelent a tüznél dr *Beöthy* László főispán is, aki családjával jelenleg a szemben levő nyaralóban lakik. Az istálló és a mellette levő szinek leégtek, de sikerült a közel levő házakat megmenteni s igy a fenyegető nagyobb veszedelmet elhárítani. A kár pár ezer korona, de ez részben megtérül, mert az istálló biztositva volt.

* **Gyógyszertárak engedélyezése.** Biharvármegye nem régen kérte a belügyminisztert, hogy Gyantán, Köröstarjánban gyógyszertárak felállitására, Szalontán III-ik, Margittán pedig II-ik gyógyszertár felállitására adjon engedélyt. A belügyminiszter most értesitette Biharmegyét, hogy Szalontán és Margittán nem engedélyez több gyógyszertárat, mert csak veszélyeztetnék a már meglevőket. Gyantán és Köröstarjánban azonban engedélyezi a gyógyszertárak felállitását s Gyantán *Lénárt* János, Köröstarjánban pedig *Kesselhelyi* Kálmán végvári lakos (Temesm.) okleveles gyógyszerészeknek adta meg az engedélyt gyógyszertárak felállitására.

* **Lovassági gyakorlatok a megyében.** A 4. honvéd lovas dandár parancsnoksága értesitette Biharmegye alispánját, hogy f. évi szeptember 11—15 között Derecske, Hosszupályi, Nagy-Léta, Paptamási, Bihar Mező-Keresztes, Váncsod és Szentpéterszeg községek határain lesznek lovassági gyakorlatok.

* **A munkaszünet felfüggesztése.** Közöltük már a miniszter rendeletét, mely a Szent István napot követő vasárnap munkaszünetének részletes felfüggesztéséről szól. Szent István napja ugyanis az idén szombatra esik és igy két munkaszüneti nap közvetlenül követi egymást. Hogy az ipari munka és az üzleti forgalom — főképpen az élelmezéssel kapcsolatos — ne szüneteljen teljes két napig, elrendelte a miniszter, hogy mindaz az ipari munka, mely a kereskedelmi miniszternek mult évi junius 13-áról való 28.559. sz. rendelete szerint vasárnap csak délelőtt van megengedve, az aug. 21-ére eső vasárnapon kivételesen reggel hat óráról déli 12 óráig és este hat óráról kezdve zavartalanul végezhető. Aug. hó 21-én tehát csak déli 12 óráról este 6 óráig tilos az ipari munka s az üzletet csak ezen időre kötelesek a kereskedők bezárni.

* **Borzalmas gyilkosság.** Koblenzből irják, hogy a Rajna partján egy ottani péknek áldott állapotban lévő feleségét, egy arra haladó ember minden ok nélkül egyszerüen leszurta. A vadállatot letartóztatták. A szerencsétlen asszony halálán van.

* **Eső mindenfelé.** *Szalmár.* Itt jó csendes eső esett. — *Zilah.* Zilahon és környékén tegnap este 1 óráig tartó csendes eső volt, mely a szőlőre jótékony hatással van mely a homokos talajban már száradófélben volt. — *Nagyszöllős.* Hosszu szárazság után tegnap délután és ma hajnalban egy-egy óráig tartó zivataros eső esett. — *Zimony.* Az éjjel Zimonyban és környékén hosszu szárazság után termékenyitő eső esett. A hőmérsék azonban alig csökkent. — *Eger*-ből irják, hogy ott az időjárás némileg javult. A tegnapi nap folyamán erős zivatar és eső volt, de a hőség nem csökkent és igy az eső hatása alig érezhető. A szőlőtulajdonosok aggódnak, mert az eső hiánya miatt a fürtök összezsugorodnak — *Beregszász.* Beregszászon és környékén tegnap délután 4 órakor és éjjel egy-egy fél óráig tartó csendes eső esett, mely a kaszálókra, legelőkre, tengerire, valamint a mesterséges takarmányvetésre igen jó hatással volt

* **Rabló kocsis.** *Jager* Jenő huszonhároméves kocsis szekerére tegnap reggel Budapesten a Baros-téren egy Pehr Samu nevü tizenötéves fiu kéredzkedett föl, a kocsis fölvette. Beszélgetésbe elegyedett a gyermekkel, mialatt észrevette, hogy az egy huszkoronás aranyat szorongat a kezében. Hirtelen megkapta a fiu csuklóját s addig csavarta, mig az arany kiesett a kezéből. Aztán lekergette a kocsiról. Pehr Antal azonnal rendőrért szaladt, aki elfogta a rablót s bevitte a kapitányságra, a hol letartóztatták.

Értesitem a t. közönséget, hogy az összes raktáron lévő árukat, u. m: **férfi kalapok, fehérneműek** és mindennemü **nyári cikkeket** *épitkezésem előtt* vagyis

f. hó 20-ig

minden elfogadható árban árusitom.

Tisztelettel:

REICHARD-áruháza.

x Asszonyok nyári foglalkozása! Minden háziasszony egyik legfontosabb föladatának tekinti, évente legalább is egyszer fehérnemü-szekrényét alaposan kiüriteni, és minden egyes darabot, — ha az nem is lett használva, — keresztülmosni. Sok vidéken szokásos a már mosott fehérnemüt egy napig a füre teriteni, a hol a napsugarak azt, szorgalmas öntözés közben fehéritik. Nálunk ez a módszer kevésbbé szokásos, attól el tekinthetünk, ha a fehérnemüt jó mosószerekkel kezeljük, pl. a Schicht-féle Asszony-dicséret mosókivonattal beáztatjuk, aztán Schicht-féle szinszappannal (Szarvas vagy kulcs-jegygyel) beszappanozva, jól kimossuk és alaposan kiöblitjük. Ajánlatos még a fehérnemüt mosás után Schicht-féle fehéritő szappannal (védjegye »Hattyu a csillagban«) kifőzni! A siker minden háziasszonyra kielégitő lesz. A »Schicht« név kezeskedik minden e név alatt előforduló mosószerek helyes alkalmazása mellett a tisztaság és kártalanságért, valamint a teljes sikerért. 757.

A keletázsiai háboru.

Ma érkezett táviratainkat több-kevesebb részletességgel e port-arthuri kikötőből kiszökött orosz hajóhad sorsát pertraktálják. Megállapithatjuk belőlük, hogy az orosz flotta megkisérlett menekülése Togo ébersége folytán meghiusult. A mandzsuriai harcztéren uj dolog nem történt. Ime táviratainkat:

Az orosz hajóhad veresége.

Páris, aug. 13. A Petit Parisien jelenti Pétervárról. Az orosz port-arthuri hajóhad a japán hajóhaddal megütközvén, sulyos veszteségeket szenvedett. Hir szerint a Pallada és két másik hajó elsülyedt. Ugy hirlik, hogy az orosz hajóhad többi részét minden irányban szétverték.

A lefegyverezett Recsitelni.

Kinai tengerésztisztek azt állitják, hogy az első ideérkezett japán torpedónaszád-romboló elvonult a kinai hadihajók előtt, mig a másik romboló a Recsitelnit észak felé vontatta, a Haicsi nevü kinai zászlóshajó harczkészszé tette magát és közölte a japán parancsnokkal, hogy a Recsitelnit vissza kell szállitani, mert a semlegességet nyilvánvaló módon megsértette. A japán parancsnok megigérte, hogy a torpedónaszádrombolót a Csifuba való visszatérésre fogja birni.

A kinai tengernagy elfogadta a japán becsületszavát és átengedte a rombolót. A japán parancsnokot a kikötőbe való első beérkezésekor a kinai tengernagy személyesen arról biztositotta, hogy a Recsitelni le van fegyvertelenitve.

A japánok erre kijelentették, hogy nem akarnak támadást intézni az oroszok ellen. A Recsitelni megszállásakor keletkezett küzdelemben mind a két fél jelentékeny veszteségeket szenvedett, 16 orosz hiányzik. Az orosz kapitányt lábán megsértették, de sikerült őt megmenteni.

Megrongált japán hajók.

Pétervár, aug. 13. Az orosz távirati ügynökség jelenti Mukdenből 11-ről: A julius 16-iki küzdelem közben a Retvizán nevü páncélos hajó megrongált két ellenséges hajót, melyek azonnal eltávoztak. Valószinüleg ama hajók ezek, melyeket a kinaiak e hó 2-án láttak Csifuból elsülyedni.

London, aug. 13. Port-Arthur ostroma szakadatlanul folyik. A japánok hatványozott energiával folytatják a támadást, hogy elfoglalják a várat s felszabaditsák a japán sereg egy nagy részét, amely most az ostrom miatt Port-Arthur mellett le van kötve.

Mukden, aug. 13. Az élelmiszerek és katonai felszerelések Karbinba szállitása serényen folyik. Kuropatkin az összes orosz csapatokat itt vonja össze s a további hadmüveletek bázisa, amint azt ő előbb is tervezte, Karbin lesz.

Meghiusult menekülés.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv.) Londonból jelentik: a port-arthuri orosz hajóhad 10-iki menekülése meghiusult. Togónak sikerült a hajóhadat szétszórnia, bár elsülyleszteni egyet sem sülyesztett el. A Novik, Askold és Czezarievics a csintaui kikőtőbe menekültek. Itt rögtön felszólitották őket, hogy 24 óra alatt fegyverezzék le magukat és igérjék meg, hogy a háboruban többé részt nem vesznek. A Recsitelni tisztjei hir szerint mind megmenekültek. A Novik azonban 24 óra alatt kiszökött a semleges kikötőből, mint egy másik távirat jelenti.

A tengeri csatáról.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv) Togo jelentése szerint a 10-iki csatában az ellenséges hajóhad egy része a Bugat sziget felé menekült. A csata eleinte heves volt, később alábbhagyott az ellenség tüzelése. Az Askold, Novik és Czezarievics délre menekült. A japánok vesztesége csekély.

Elégtételt Kinának.

Budapest aug. 13. (Saját tud. táv.) Az összes hatalmak — mint Londonból értesülünk — elitélik a semlegességnek japán részről elkövetett megsértését. Amerika erélyesen követeli, hogy Kinának elégtétel adassék.

A mikádó rendelete.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv.) A Kölnische Zeitung értesülése szerint a japán császár rendeletet intézett a Port-Arthurt ostromló sereghez. A rendelet felhivja a japánokat, hogy Port-Arthurból mindenkit, aki nem katona, szabadon távozni engedjenek. Vonatkozik a rendelet a külföldi hatalmak képviselőire, a papokra, nőkre és gyermekekre. A rendelet mellett tanuskodik, hogy Japánban biztosra veszik Port-Arthurnak a közel napokban való elestét.

Megszökött orosz hajók.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) A Novik és Askold megszöktek a csintaui kikötőből, s most a nyilt tengeren vannak. A kikötőben még ez idő szerint csak a Czezarievics vesztegel.

A Novik sérülése.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) A Frankfurter Tagblattnak jelentik Sanghaiból, hogy a Novik orosz czirkáló a vizvonal fölött jelentékenyen megsérült.

Az orosz flotta veszteségei.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv.) Londonból értesülünk: A 10-iki tengericsatában az oroszokat nagy veszteségek érték. A Czezarievics orosz czirkálót egészen megrongálták a japán lövegek. Nagy nehezen tudott eljutni a Kiacsuaoi kikötőbe. A legénységből több mint 200 ember a tengerbe veszett. Hir szerint Withe tengernagy is élelét vesztette.

Togo jelentése.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) A menekülő ellenséges hajóhad rendetlen formációt vett támadásunk után. A Retvizánt 3500 méter távolságról több lövegünk érte és kárt tett rajta. A Podjeba két árbóczát és kéményét lövegeink levitték.

Saharov jelentése.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) Saharovnak a vezérkarhoz intézett 12-iki keletü jelentése szerint 12-én a mandzsuriai harcztéren semmi különös nem történt.

EGYESÜLETEK.

Meghivás.

A »Nagyváradi első általános munkás betegsegélyző egylet« folyó évi augusztus hó 21. napjáo, d. u. pontban 3 órakor, a Zöldfa szálloda nagytermében, rendkivüli közgyülést tart a következő tárgysorozattal:

1. a módositott alapszabály felolvasása;
2. Esetleges inditványok az alapszabályhoz.

Felkérjük tehát az egylet minden tagját, miszerint a rendbe hozott tagsági könyveikkel fentnevezett napon és helyen minél nagyobb számmal megjelenni sziveskedjenek, annyival inkább, mert ha a tagok kellő számmal meg nem jelennek, igy a gyülés azon napon megtartható nem lesz, de a reá következő vasárnap, a tagok bármily csekély számmal legyenek is, a gyülés megtartatik.

Nagyvárad, 1904. augusztus hó 7.

A választmány.

MULATSAG.

A várad-velenczei földmüvelők mulatsága. A »Nagyvárad-Velencze Földmüvelők Köre« folyó évi augusztus hó 21-én, vasárnap Budai Miklós vendéglőjében (Kolozsvári-utcza) könyvtára és egyéb szükségletei fedezésére

zártkörü *táncmulatságot* rendez. Belépti-dij személyjegy 1 korona, családjegy 2 korona. A mulatság kezdete este 8 órakor. Jegyek előre válthatók a rendező bizottsági tagoknál és este a pénztárnál. Felülfizetéseket köszönettel fogad és hirlapilag nyugtáz a rendezőbizottság. A mulatság sikere érdekében nagyban buzgólkodik a rendezőség minden tagja.

Igazságszolgáltatás.

—

Megakarta lopni a gazdáját.

Mandel Géza helybeli bőrkereskedő inasa, Egyedi Lajos ült tegnap a vádlottak padján a kir. törvényszék tanácsa előtt. A tizennyolcz éves suhancz, hogy kedvteléseire elegendő pénze legyen, gazdája boltjából lopdosott el egyetmást s azt tette pénzzé.

Mandel Géza egyszercsak azon vette észre magát: hogy vagy 600 korona értékü áru hiányzik boltjából, melyet ugy apránként elemeltek. Gyanuja inasára, Egyedi Lajosra esett s lesbe állt.

Ez évi február 21-én aztán rajta érte a vádlottat, amint az utczáról bemászni készült az ablakon. Mandel megriasztotta a tolvajt, aki szerencsésen elmenekült, de gazdája mégis felismerte és panaszt tett ellene.

Az ügyészség folytatólag elkövetett lopás büntettének kisérlete miatt emelt vádat Egyedi Lajos ellen, mert a nyomozás adatai szerint Egyedi február 16-án is bejutni próbált az üzletbe, de akkor Weimann vendéglős riasztotta meg.

A tegnapi főtárgyaláson beismerte Egyedi, hogy két izben próbált bejutni a boltba, de avval védekezett, hogy czipője talpa elrongyolott, amelynek megigazitására akart talpbőrt elvinni a boltból, mert gazdája nem adott, holott köteles őt ruházni is.

A tanuk azonban ellene vallottak, s azért a törvényszék büntető tanácsa, melyben Fassie Tódor elnökölt.

Galbory József tszéki biróból és Hermann Aladár tszéki albiróból állt, Gáthy Bálint dr kir. alügyész indítványára lopás büntettének kisérlete miatt 6 havi börtönre itélte. Egyedi Lajos az itélet ellen felebbezett.

—

Gróf Csáky György gondnoksága. Ismeretes, hogy gróf *Csáky* György fiatal huszárhadnagy Bécsben az utczán megtámadott egy előtte ismeretlen urinőt, a kit revolverlövéssel sulyosan megsebesitett. Csáky György a kinos feltünést keltő esemény után maga kérte a *nagyváradi* kir. törvényszéket, hogy elmebetegség és ebből folyó tékozlás czimén helyezze őt gondnokság alá. A nagyváradi kir. törvényszék gróf Csáky Györgyöt kérelmével elutasitotta, mert rendes lakhelye Bécsben van és magyarországi rendes tartózkodási helye nincs, az a körülmény pedig, hogy kérelmezőnek Biharmegyében ingatlanai vannak, egymagában meg nem állapitja a törvényszék illetékességét. A nagyváradi kir. itélőtábla az elsőbiróság végzését megváltoztatta és a törvényszéki illetékességet megállapitotta. A kérvény szerint a gróf kijelenti, hogy mint a biharmegyei N. Tóti-puszta tulajdonosa a kir. törvényszék illetékességét elfogadja. Igaz ugyan, hogy gróf Csáky Györgynek csak Bécsben van lakása, hol mint ő Felsége személye körüli magyar miniszterium tisztviselője tartózkodik, ámde mint magyar honosnak a területen kivüliség elvénél fogva lakása Magyarországon vélelmezendő, minthogy pedig magyar állampolgárnak személyiségét érintő pörökben Magyarországon végrehajtható itéletet csak magyar biróság hozhat és a bécsi biróság erre illetékességgel nem bir, el kell fogadni a nagyváradi törvényszék illetékességét már csak azért is, mivel a gróf vagyona ennek a törvényszéknek a területén van.

— — —

TAVIRATOK.

—

Gyémántmisés főpap.

Kassa. aug. 13. (Saj. tud. táv.) Bubics Zsigmond kassai püspök ma bádeni nyaralásából haza érkezett, hogy Nagy-Boldogasszony napján a székesegyházban mondja el gyémántmiséjét és résztvegyen a kassai püspökség alapitásának évszázados jubileumán.

A néppárt értekezlete.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv.) Az országos néppárt ma délután saját helyiségében értekezletet tartott. Az értekezleten Molnár János elnökölt. Zichy Aladár grófi és Rakovszky István nem voltak jelen.

Az értekezlet egyetlen tárgya Zmeskál Zoltán ismeretes közbeszólása volt. A jelenlevők mindenike hozzá szólt a tárgyhoz.

Az értekezlet egyhangulag a következő határozatot hozta:

Az országos néppárt Zmeskál Zoltánnak a képviselőház 10-iki ülésén tett közbeszólása és egy ujságiró előtt utóbb tett nyilatkozata miatt felháborodásának és megbotránkozásának ad kifejezést, azt a néppárt elveivel összeférhetetlennek tartja s erről Zmeskál Zoltánt értesiteni elhatározta.

A monarchia gratulácziója.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) Magyarország—Ausztria belügyi kormánya Arenthal gróf pétervári nagykövetét utasitotta, hogy Lamsdorff gróf orosz külügyminiszter utján fejezze ki Magyarország—Ausztria szerencsekivánatát a czárnak fia születése felett.

A pécskai képviselő választás.

Arad, aug. 13. (Saj. tud- táv.) A vármegye központi választmánya a pécskai képviselő választás határnapjául aug. 26-át tüzte ki. A választás elnöke Varjassy Arpád kir. tanfelügyelő.

Félhivatalos czáfolat.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv.) A Magyar távirati iroda a legilletékesebb helyről nyert felhatalmazás alapján kijelenti, hogy a lapokban a Rákóczi hamvai hazaszállitásának részleteire vonatkozó közlemények alaptalanok.

Te Deum a czár fiának születése miatt.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) Pétervárról vesszük a hirt, hogy a kazári székesegyházban annak örömére, hogy a czárnak fia született, ma ünnepélyes Te Deum volt, melyen az uralkodó család tagjai és az összes főhatóságok részt vettek.

Az orosz nép alkotmányt kap.

Budapest, aug. 13. (Saj. tud. táv.) Pétervárról jelentik: A czár annak örömére, hogy fia született, a közel napokban nagyon sok politikai elitéltnek fog kegyelmet adni. A párisi Journal értesülése szerint a czár alkotmányt fog adni népének, mert ezt megfogadta arra az esetre, ha a czárné fiu gyermekkel fogja megajándékozni.

Zsidó kolonia Beszarábiában.

Budapest, aug. 13. (Saját tud. táv.) A czár megengedte Besszarábiában a zsidóknak, hogy ott koloniát alapitsanak.

Mamuthlelet.

Békés-Csaba, aug. 13. (Saját tud. táv.) Endrőd község közelében a Körösben egy teljesen ép mamuth csontvázat leltek.

Az orosz trónörökös.

Pétervár, augusztus 13. Ma reggel 4 órakor cári kiáltványt tettek közzé, mely Alexis nagyherczegnek, a cár fiának születését juttatja tudomásul. A cár felszólitja az összes orosz alattvalókat, hogy vele együtt imádkozzanak a Mindenhatóhoz fia jólétéért, ki hivatva van arra hogy az orosz cárnak Isten kegyelméből adott hatalomnak örököse legyen. A trónörökös czime mely Mihály nagyherczegé volt, az orosz államtörvények szerint az ujszülött nagyherczegre háramlik.

Pétervár, augusztus 13. Az Ott és Hirsch udvari orvosok ól aláirt jelentés szerint a cárné és az ujszülött trónörökös állapota kitünő.

Combes beszéde.

Páris, aug. 13. Hir szerint Combes miniszterelnök szeptember első napjaiban Auxerreben ismét politikai beszédet tart, melyben ismét szóbakerül a püspökök dolga és a kormánynak az egyház és állam elválasztására vonatkozó elvei.

Eltogott miniszteri titkár.

Tanger, aug. 13. Menebbi volt marokkói hadügyminiszter titkárát elfogták. Menebbi, kit ugyancsak el kellett volna fogni, az angol követségre menekült. Az angol konzul intézkedett Menebbi védelme iránt.

Az orosz nagykövet a szultánnál.

Konstantinápoly, aug. 13. Szinovjev orosz nagykövetet kihallgatáson fogadta a szultán a szelamlik után.

REGÉNYCSARNOK.

A brixtoni rejtély.

— Bünügyi regény. —

Irta: A. C. D. (Angolból.) 37

— Az mit se tesz . . . Igaz, hogy nem igy van rendjén, de Isten jó és szivesen veszi az imádságot nappal is . . . Csak azt mondd el, kedvesem, amit minden este szoktál, mikor még a sikságon utaztunk a kocsiban . . .

— Hát miért nem imádkozol te magad? — kérdezte a kis leány csodálkozva.

— Mert én bizony már elfelejtettem, — sóhajtott az öreg. — Azóta, hogy akkora voltam, mint te, sohasem imádkoztam . . . De azt hiszem, hogy sohasem késő . . . Csak kezd el kedvesem, majd én is melléd térdelek és szépen utánad mondom.

— Akkor hát erre a kendőre térdeljünk, — szólt a kis leány komolyan; — és te is tedd összе szépen a kezedet . . . ugy, most hát kezdjük . . .

Különös, megható volt nézni őket; — de a három éhes saskeselyün kivül senki se volt ott . . . Egymás mellett térdelt a két utas; — a kedves, ártatlan kis leány és a vakmerő kalandokban megőszült szerencsevadász . . . Mind a kettő fölemelte arczát a felhőtlen tiszta ég felé és szemben fordulva a Mindenhatóval, alázatos szivvel könyörgött kegyelemért és bocsánatért . . .

A csengő tiszta hang összevegyült a kalandor mély, rekedt hangjával, s aztán csönd lett . . . Mind a ketten leültek, a kis leány nagyapja ölébe hajtotta fejecskéjét és elaludt. Az öreg virrasztott egy darabig unokája fölött, de aztán őt is elnyomta az álom: — három napja, hogy folyton talpon volt és most már nem birta tovább . . . Gyöngéden letette a földre kis unokáját és ő is melléje feküdt; és a kimerültség álmatlan, nehéz álmát aludták mind a ketten . . .

Ha az öreg még félórával tovább ébren marad, különös dolgot láthatott volna. Messze a sivatag szembatárán kis porfelleg verődött föl, mely kezd tben csak szállongó ködnek látszott, de aztán egyre terjedt, tömörebb lett s végre nehéz, hatalmas függönyként libegett a síkon.

Világos volt, hogy azt a porfelhőt csak nagy tömeg mozgó ember, vagy állat verhette föl. Termékeny vidéken bivaly-csordának lehetett volna tartani, de itt, ebben a sivatagban, szó se lehetett erről.

Amint a porfelhő egyre közeledett a magános dombhoz, amelyen a két eltikkadt utas aludt, lassankint föltünedeztek benne a vászonnal födött ekhós-szekerek, a fegyveres lovasok látszott, hogy a rendetlen tömeg utazó karaván, mely nyugotnak tart.

De micsoda karaván volt ez! . . . . Az eleje már ott járt a hegy aljában s a végén még mindig nem lehetett látni a szem határon . . . A roppant síkságon, mint óriási kigyó kanyargott a tarka-barka tömeg, — kocsik, szekerek, targoncák és kordék lovas féfiak, terhük alatt roskadozó nők és gyermekek, akik a szekerek mellett ballagtak, vagy a ponyvák alól kandikáltak ki.

Nyilván való volt, hogy ez a karaván nem közönséges vándor-csapat volt, hanem egész nomád néptörzs, melyet mostoha körülmények arra kényszeritettek, hogy uj hazát keressen. A karaván élén nagy csapat komoly, határozott arczu, erélyes férfi lovagolt, otthon szőtt, sötét ruhában, vállukon a puska. A domb aljához érve megállitak és hadi tanácsot tartottak.

— A források jobbra vannak, testvéreim, — mondta az egyik vastag ajku, simára borotvált, őszbe csavarodott férfi.

— A Sierra-Blankától jobbra — mondta a másik — ugy van . . . arra érjük a Rio-Grandét.

— Nem kell aggódni a viz miatt! — kiáltott föl a harmadik. — Aki kihozott bennünket a sziklák torkából, itt sem hagyja cserben választott népét!

— Amen! ámen! — zugott az egész csapat.

Már éppen tovább akartak indulni, mikor az egyik, akinek fölötte éles szeme volt, meglepetve kiállott föl s a szemközti dombra mutatott. Mind oda néztek . . . valami prosat láttak villogni a szürke sziklán . . . Egy pillanat alatt mindnyájan lekapták vállukról a puskát, a karavántól uj lovas-csapat vágtatott előre és szájról-szájra járt köztük a szó: — *Vörösbőrüek!*

— Az nem lehet, — szólt egy éltesebb férfi aki, ugy látszott kapitánya a csapatnak. — A pawnee-indusokat már elhagytuk s rajtunk kivül egyetlen indus-törzs sincs egész a hegységekig.

— Én talán odalopózhatnám, Stangerson testvér? — kérdezte az egyik.

— Én is! . . . én is — kiabáltak tizen is egyszerre.

(Folyt. köv.)

KOZGAZDASAG.

—

Határidők.

Budapest, aug. 13.

Buzaáprilisra	10.86
Buza október	10.66
Tengeri	7.41
Rozs okt.	8.88
Zab ápr.	7.34
Káposzta, repcze, aug.	11.25

—

Értéktőzsde.

Budapest, aug. 13.

Magyar aranyjáradék 4%	1.19
Magyar koronajáradék	97.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4	8875
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	.—
Magyar keleti vasuti államkövény 1876-ból	.—
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.75
Italmérési jog megváltási kötvény	98.50
Horváth szlavon földtehermentési kövényt	2.06
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	1.61
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	.99
Osztrák járadék papirban	99.75
Osztrák járadék papirban	118.50
Oszrák járadék aranyban	.99
Osztrák korona járadék	155.
Osztrák államsorsjegyek	16 05
Osztrák magyarban részvény	752.75
Magyar hitelbankrészvény	688.25
Osztrák htelintézet részvény	632 50
Párisi vista	.19
29 frankos arany (Napoleon'dor)	117.17
Németbirodalmi márka	85289.
Londoni vista	95
20 márkás arany	23 44

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Magyar műbutorgyár

részvénytársaság.

Ezelőtt REISZ és PORJESZ.

Május elsejétől fogva

Szent László-tér, a holdas templom mellett.

Saját készitésü elegáns asztalos és kárpitos

BUTOROK

modern stylben, gazdag választékban, yár rban.

Szolid, szabott árak!

„Nagyváradi Hitelbank Részvénytársaság“

(Kossuth Lajos-utcza 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 évi időtartamra a legolcsóbb kamatláb és a legelőnyösebb feltételek mellett

törlesztéses és jelzálogkölcsönöket nyujt,

melyeket a legrövidebb idő alatt folyósit. Kölcsönkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsü-bizonyitvány mutatandó be. Drágább kamatozásu kölcsönöket bélyeg- és illetékmentesen convertál.

Elfogad betéteket könyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett összeg után **5%-os** kamatot fizet.

Előnyös feltételek mellett leszámitol váltókat.

Értékpapirok, ékszerek és terményekre előleget ad.

789 **Az igazgatóság.**

Szépirászati tanfolyam.

Mindenki, s ha még oly rossz irással birjon is, igen rövid idő alatt, kitünő módszerem alapján és csekély honorárium mellett a szép- és folyékony irást, rond- gót és modern irást elsajátithatja.

Egyszerü és kettős könyvitel valamint magyar-német levelezés tanitása.

Mérsékelt árak!!!

Mindenféle calligraphiai munkálatok legizlésesebb kivitele.

Kiváló tisztelettel.

Fehér Béla

okl. szépirómester.

Lovas utcza 8. szám a nemzeti hid ujvárosi oldalán.

Schicht-szappan

„szarvas“ — vagy — „kulcs“



jegygyel



legjobb, legkiadósabb s emiatt legolcsóbb szappan. — Minden káros alkatrészektől mentes.

Mindenütt kapható!

!! Bevásárlásnál különösen arra ügyeljünk, hogy minden darab szappan a „Schicht“ névvel és a fenti védjegyek egyikével legyen ellátva. !!

Az Amerikai Áruház olcsó árakban utólérhetetlen.

Mindenkit kellemesen érint az a szépen összeválogatott nagy *rőfös- és rövidáru raktár*, ami az

„Amerikai Áruház"-ban van.

De különösen most *fehér* és *szines batisztokban*, *delainek*, *grenadin* és *paplanokban*; továbbá gyönyörü *tüll* és *valanse csipkékben* és hozzávalókban felülmulhatatlan a raktár.

Tisztelettel. 617

„Amerikai Áruház",

Nagyvárad,

Olaszi, Fő-utcza, »Bazár«-épület.

A Budapesten székelő

Hazai Leszámitoló- és Takarék-Szövetkezet

előnyös feltételek mellett folyósit ¼ évenként, 2½ vagy 5 év alatt, avagy 60 és 120 havi részletekben törleszthető annuitásos

Személyhitelt

állami, közigazgatási és magánhivatalnokoknak valamint katonatiszteknek, kereskedőknek és iparosoknak; továbbá

Tárczahitelkölcsönöket

nyujt kereskedőknek; ugyszintén

Jelzáloghitelkölcsönöket

10 évtől 65 évig terjedhető visszafizetésre bármely összeg erejéig engedélyez egy elsőrangu hazai pénzintézet utján a legkedvezőbb feltételek mellett.

Bővebb felvilágositással készséggel szolgál és az érdeklődőket személyesen is felkeresi nagyváradi, vezérképviselőnk **Horváth Sándor** Iroda: *Szent János utcza 10.* Városi és megyei telefon: 376. sz. 772.

Egy-két középiskolát végzett fiu

tanulónak

felvétetik a Szt. László nyomdában.

A székelyföldi ásványvizek páratlanja

„Rèpáti"

a legjelesebb égvényes gyógy-savanyuviz

mely kiválóan szerencsés vegyi összetétele, rendkivüli dús, főleg kötött szénsav-tartalma és kellemes ízü folytán ritkitja párját a kontinensen.

Elsőrangu gyógyital emésztési-, zeleti nehézegségeknél, vese-, gyomorbél bajokban, gyuladásos hlyag, köszvényes bántalmak és vérszegénység ellen stb

Főuri kedvencz ital,

határozottan a legkedvesebb pezsgöborviz!

Mint a belszervezet betegségei ellen legkellemesebb és leghatásosabb s egyszersmind legolcsóbb gyógyitó szert, ugy is, mint páratlan élvezeti italt, a »Répáti ásványviz«-et minden céltudatos, elfogulatlan ivónak rendes használatra lelkiismerettel ajánlhatjuk.

A »Répáti viz« minden jobb füszerkereskedésben és vendéglőben kapható.
788.

Hajnal Ferencz

füszer-, festék-, bor-, ásványviz- és csemege-üzlete

NAGYVÁRAD, FŐ-UTCZA

Széchenyi-szállodával szemben.

Előpataki gyógy- és borviz főraktára.

Raffia, szőlőkötő fonal, ojtó-pamut, kékkő és kénpor.

Van szerencsém a t. cz. vevőközönség figyelmébe ajánlani dusan felszerelt mindennemü **festékárumat**, u. m.

PADLÓ FESTÉKEK

Borostyánsma	1 klg	dobozban	I-ső rendü	75 kr.
»	1 »	»	II-od »	65 »
Spirituszmáz	1 »	»	I-ső »	70 »
»	1 »	üvegben	I-ső »	85 »

OLAJ FESTÉKEK

Minden szinben 1 klg dob. I-ső rendü 32 kr.

Matt-, fényezett- és vasbutorok tisztitásához Bruniolinok, Spiritusz-lackok s Emalllackok,

valamint

Terpentin, Firnis, Copállak, Damárlack, Bőrlack, Vaslack

stb.

Pormentesitő olaj

1 klgr. ára 30 kr.

Helybeli megrendeléseket házhoz, vidéki megrendeléseket helybeli állomáshoz dijtalanul szállitok. Szives megbizás mellett vagyok

teljes tisztelettel

577 **HAJNAL FERENCZ.**

Brébi „Olga"-gyógyforrás.

Hazánk legjelesebb természetes gyógy kénes-sós-ásványvize.

Gyógyczélokra használva megbecsülhetetlen u. m: *gyomorbajoknál., aranyeres bántalmaknál-, máj- és méh-bajoknál, czuznál, köszvénynél, csonthártya- és csontbántalmaknál, nemi gyengeségnél s valamennyi nemibajoknál a leggyorsabb gyógyulást eredményezi.*

Borral vegyitve a *legkellemesebb* és *legélvezetesebb üditő ital*, kapható minden *jobb füszer kereskedésben* és *valamennyi* elsőkelőbb *vendéglőben*.

Főraktár: **FRIEDL és JŐRÖS** *czégnél Szt.-László-tér.*

Kapható: **Hajnal Ferencz** Fő utcza és **Petrovay Sándor** Sztaroveszky-utczai füszerkereskedéseiben. *Vendéglőkben*: **Szauer** és **Dolgos** «BAZAR»-, **Schüch József** »SZÉCHENYI»-, **Czeglédy Sándor** Teleky-utcza, **Karger Sándor** «HEGYALJAI»-, **Leitner Ferencz** «KÉKMACSKA»-, **Fülöp Katalin** «KISPIPA» , **Karner Gyula** «RIMANÓCZY»-, **Szabó Gyula** Körös-utcza és **Kecskeméty István** Lukács-György-utcza

---

Az Orsolya-zárda nagyságos főnöknője által kiadott prospektus szerint intézeti teljes felszerelések u. m: **fehérnemüek, evőeszközök, harisnyák, mosdótál, fiókkal ellátott tükör, fésük, kefék, reggeli- és sárczipők, esőernyők iskolaszerek és táskák.**

Mélyen leszállitott árban kapható:

FRISS és TÁRSA korona és fillér bazár, Olaszi, Fő-utcza.

Minden vásárolt összegből 5% engedmény. *Telefon: 130.*

Guzmann Ferencz

bádogos-mester

Nagy-Körös-utcza 8. sz. (Mertz-ház.)

Elvállal:

légszesz-, vizvezeték-berendezéseket, csatornázásokat.

Fürdőszobákat és angol closettek készitését.

800

Mindennemü

bádogos munkálatokhoz, terveket és költségvetéseket dijtalanul készitek.

Házak jókarban tartási vállalata.

Telephonszám: 448.

Ma már közszügségleti czikk a megbizható pontossággal járó óra.

Az ösmert **valódi »Roskopf & Comp. patent« nickel órák** azok, melyek igazán igen tartós megbizható járásuak, erős valódi nickel tokba ára **csak 7 frt. 50 kr.** Mivel pedig javitás nélkül hosszu ideig pontosan járnak, az által gyakori javitási költség takaritható meg.

Valódi *„Omega"-órák*, valamint másfajtáju *arany-, ezüst-* és *nickel-órák; arany, ezüst ékszerek* igen olcsón kaphatók:

Szilágy Géza

órás czégnél

NAGYVÁRAD, Szt.-László-tér.

(Fekete Sas-épület.)



Sz. KOCSIS JÁNOS

férfi-szabó üzlete

NAGYVÁRAD, Szent László-tér. a „Sas" kávéház mellett

Az idény előre haladottsága miatt, a *hazai, angol* és *franczia, szöveteimből* bámulatos olcsó árakért készitek a legujabb divatu **uri ruhákat.** **tavaszi és nyári**

Tisztelettel

606 **Sz. Kocsis János,** katonai és polgári szabó

Özv. BREM JÁNOS-né

nyilvánossági joggal felruházott

magán

tan- és nevelőintézete

leányok számára

SZÉKELYHIDON.

Tanítja az elemi és polgári leányiskolák összes tantárgyát. Különös és kiváló oktatást ad a *német-* és *franczia-nyelvben*, valamint *zongorajátékban*. Az oktatás mellett kiváló gond van forditva a szolid és házias nevelésre.

Rendkivül egészséges fekvése, páratlan ellátása és gondozása miatt melegen ajánlható minden szülőnek, kinek leánya testi és lelki fejlődése becses.

Uj! Szenzácziós! Uj!

KARDOS LIPÓT

szerencsebazarja Nagyvárad, Szt.-László-tér 1. sz.

T. helybeli és fürdő közönség figyelmébe!

Van szerencsém a t. fürdő közönség szives tudomására hozni, *Nagyváradon Szt. László-téren* egy a mai kor igényeinek megfelelő

Szerencse Bazárt

rendeztem be, hol óriási raktárt tartok: *játék-, diszmű-, ajándék-tárgyak, mindenféle szobadiszek-, női- és férfi fehérnemüek, ujszülött gyermekeknek kelengyék, nyakkendők, sétabotok, nap- és esőernyők, férfi torna övek és ingek, úszónadrágok, torna és komót czipők, női és férfi harisnyák*, továbbá férfi és gyermek sapkák, fürdő kalapok, nagy raktár: Solingeni zsebkésekből. Tajték áruk, szivar és pénztárczák nagy választéka, férfi szalmakalapok, mosó kötények, disz és fekete női kötények, utazó táskák, gummi különlegességek, pipere czikkek. **És baba javitást elvállalok.**

A midőn a legfigyelmesebb kiszolgálásról, szolid olcsó árakról előre is biztositom, becses látogatását kérve vagyok

kiváló tisztelettel

Kardos Lipót, szerencse bazárja

Szent.-László-tér, (Kiss Károly mellett.)

Gyermek fekvő- és ülőkocsik. Utazó kosarak és láda kofferek.

ÜZLET-ÁTHELYEZÉS!

HOFFER BERTALAN

paplangyártási telepét **Fő-utcza, Bazár-épületből**

Szilágyi Dezső u. dr. Adorján-ház

szouterrain helyiségébe helyezte át, miről a nagyérdemü vevőközönséget értesiti és további szives látogatását kéri.

Kész paplanok dús választékban.

Ugyanott varróleányok folytonosan felvétetnek.

686.

U áru házunk Zöldfa-utcza elején.

Előre haladt idény miatt

az összes nyári szèp válogatott **röfös és női divat-árukat**

nagyon olcsón elárusitjuk.

Maradékok:

500 méter maradék voil finom . . 19 kr.	500 méter maradék áttört batiszt 13 kr.
500 méter maradék franczia batiszt 21 kr.	500 méter maradék atlasz szaten 22 kr.
500 méter maradék ruha vászon 25 kr.	5000 méter maradék hazai delin 28 kr.

5000 méter maradék franczia delin 37 kr.

Csipke maradékok 1 kr.-tòl feljebb.

Kovács L. és Társánál

Nagyvárad, Zöldfa-utcza elején.

Uj áruházunk Zöldfa-utcza elején.

Uj üzlet!

Szolid és pontos kiszolgálás!

A legdivatosabb franczia **delainek, batisztok,** legjobb mosó **kartonok,** 140 cztm. széles fekete és tegethof **lüsterek, napernyők,** legolcsóbban csak

Kertèsz Sándornál szerezhetők be,

NAGYVÁRAD, Zöldfa-utcza, (Heimann Lipót és Társa czéggel szemben.)

Szolid és pontos kiszolgálás!

Uj üzlet!

A

„Központi Takarékpénztár" részvénytársaság

Nagyvárad, Olaszi

Színház- és Szilágyi-Dezső-utcza sarkán Adorján Emil ház

Törlesztéses

jelzálogkölcsönöket nyujt

10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 és 50 évi visszafizetésre.

A kölcsönöket a legolcsóbb kamatláb mellett folyósitjuk és a legrövidebb idő alatt bonyolitjuk le.

A törlesztéses kölcsönöket záloglevél alapján nyujtjuk, azonban a záloglevelet teljes névértékben számoljuk el, azaz a kölcsön teljes összegben fizettetik ki.

Drága kamatozásu kölcsönök helyett olcsobb kamatozásu kölcsönöket bélyeg és illeték mentesen nyujtunk.

Kölcsönöknél hiteles telekkönyvi kivonat, hiteles telekkönyvi birtokiv, esetleg községi becsü bizonyitvány beküldése elegendő.

A „Központi Takarékpénztár" részvénytársaság.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság Nagyváradon.

Részvénytőkéje teljesen befizetett félmilliő kor.

Betéteket elfogad előnyös feltételek mellett könyvecskékre vagy folyószámlára.

Leszámitol magàn- és üzleti-vàltókat a legmérsékeltebb kamatláb alkalmazása mellett.

Előleget nyujt értékpapirokra *zálogkölcsön* vagy *folyó számla alakjában.*

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapirokat és bevált értékpapir szelvényeket és sorsolt értékeket.

Kézi zálogosztályában (Kossuth Lajos-utcza 4 sz. földszint) pénz előleget nyujt *arany és ezüst tárgyakra* valamint *mindennemü ingóságokra* a törvény által megszabott kamat mellett

Rövid vagy hosszabb lejáratu közönséges vagy törlesztéses jelzálog

kölcsönöket nyujt

ház és földbirtokokra

esetleg drága kamatozásu kölcsönöket konvertál 500 koronától kezdve

10—50 évi visszafizetésre a legolcsóbb kamat és tőketörlesztési hányad

881 *mellett, gyors lebonyolitással.*

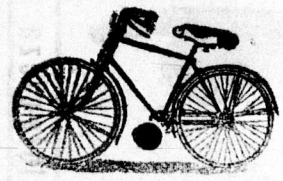


KALENDA JÁNOS

varrógép- és kerékpár-raktára

Nagyváradon, Szent László-tér,

holdas templom mellett.



A legujabb **Puch és Helical kerékpárok**

és kerékpár alkatrészek megérkeztek.

Kerékpárok és varrógépek javitása jutányosan eszközöltetik.

Mindennemü varrógépek és varrógép alkatrészek nagy raktára.

Hatóságilag engedélyezett

VÉGELADÁS!

Más vállalat miatt az üzlet teljesen feloszlik.

ÜZLETHELYISÉG is KIADÓ.

SERÉNYI M. Szt.-László-tér, Sas-szálloda kapuja mellett.

Az összes raktáron lévő árukat gyári áron alul is eladom. U. m: valódi *tajtékpipák és szipkák, solingeni zsebkések és borotvák esőernyók, sétapálczák, dohány, szivar- és pénztárczák, evőeszközök, tálczák, gyermekjátékok, harmonikák, sérvkötők,* **különlegességek** *és mindenféle kefeáru, illatszerek fapipák, franczia-babák' iskolatáskák, pipaszárak, fésük, flóta, pikula, hegedük és hegedü-vonók és hurok, piaczi táskák, férfi ingek, lábravalók, kézelők, gallérok, nyakkendők és harisnyák, külf. kosarak, kézi, asztali és zsebtükrök, külf. szemüvegek stb. stb.* Kitünő **Singer varrógépek** mesés olcsó árban.

Csak rövid ideig

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.